

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

ШАПОВАЛЕНКО ДЕНИСА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

На тему: «Соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону», яку подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності

08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

до спеціалізованої вченої ради у Харківському національному університеті міського господарства імені О.М.Бекетова Міністерства освіти і науки України

1. Актуальність теми, її зв'язок з державними науковими програмами досліджень. Житлово-комунальне господарство – це одна з найважливіших галузей господарського комплексу міста та регіону у цілому, що забезпечує його життєдіяльність. Проте сьогодні житлово-комунальне господарство переживає значні труднощі, оскільки збільшується кількість старого та аварійного житлового фонду, матеріально-технічна база житлово-комунального господарства вкрай зношена, обладнання застаріле та енергомістке. Фізичне та моральне старіння конструкцій і внутрішніх систем житлових будівель стало головною причиною зниження якості комунальних послуг, погіршення комфортності, надійності та безпечності умов проживання мешканців міст. З іншої сторони, поганий фізичний стан внутрішньобудинкових систем, низькі теплозахисні властивості огорожувальних конструкцій та відсутність у споживачів технічної можливості для керування споживанням теплової енергії призводять до невиправдано високого рівня обсягів споживання тепла і питної води. Відповідно неухильно збільшуються обсяги нарахувань з оплати послуг з теплозабезпечення для мешканців, що особливо гостро проявилось в умовах стрімкого зростання вартості енергоносіїв в Україні.

Таким чином, тему дисертаційної роботи, яку присвячено вдосконаленню соціально-економічному механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону слід визнати актуальною.

Дисертацію виконано згідно з планами науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова Міністерства освіти і науки України. За темою «Регулювання соціально-економічного розвитку міського комплексу: теорія, методологія та практика» автором запропоновано модель поведінки споживачів на ринку комунальних послуг (номер державної реєстрації №0113U000575, 2013 р.). У межах наукових розробок Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України за темою «Шляхи та методи використання науково-освітнього потенціалу регіонів для прискорення інноваційного розвитку національної економіки» автором запропоновано алгоритм проектування систем управління інвестиційним процесом у сфері житлово-комунального господарства, що дає змогу керівництву вчасно приймати аутентичні управлінські рішення на регіональному рівні (номер державної реєстрації №0114U001455, 2016 р.).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових результатів визначається глибоким аналізом існуючих концепцій та положень рбегіональної економіки, досліджених автором в процесі вивчення праць багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів щодо вдосконалення соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Дисертантом чітко сформульована мета дослідження, яка спрямована на розробку теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Для вирішення поставлених у роботі завдань використовувались загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: методи теоретичного узагальнення та систематизації – для аналізу теоретичних підходів до поняття «послуга житлово-комунального господарства», методи теоретичного узагальнення та системного аналізу – для формування соціально-економічного механізму формування ЖКГ регіону; методи аналізу та синтезу; статистичні методи; графічні та табличні

методи; порівняльний аналіз; методи економічного аналізу – для проектування пріоритетів розвитку ЖКГ регіону. Усе це дало змогу успішно досягти поставленої мети дослідження, сформулювати основні положення роботи, зробити ґрунтовні висновки та надати необхідні науково-методичні і практичні рекомендації.

Наукові положення, висновки й рекомендації, що викладені в дисертаційній роботі і виносяться на захист, є повністю аргументованими. Результати аналізу тексту дисертації, автореферату, опублікованих праць свідчать про обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, новизни дослідження. Матеріали дисертації оприлюднені на науково-практичних конференціях.

3. Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна основних положень дисертаційної роботи, її висновків і рекомендацій полягає у розробці теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Автором удосконалено концептуальний підхід до формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону (с.127-142). Який складається з сукупності моделей, кожна з яких має цільову спрямованість, погоджене рішення комплексу задач, що дозволяє підвищити якість управлінських рішень з формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Вдосконалено модель оцінки і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг в залежності від обсягу наявних ресурсів на основі виробничої функції Кобба – Дугласа – Тінбергена (с. 146 - 153). Яка дозволяє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між факторами зростання, виділяти екстенсивні і інтенсивні фактори, які сприяють формуванню стратегії розвитку, використовуючи той фактор виробництва, який може забезпечити найбільше економічне зростання.

У роботі удосконалено комплексний підхід до моделювання оцінки і прогнозування державної фінансової підтримки (с.153-169). Удосконалений підхід дозволяє не тільки оцінити і проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, але і

спрогнозувати можливі кількісні і якісні зміни в системі комунального господарства на рівні надання та сплати комунальних послуг, формування заборгованості споживачів, а також прогнозувати зниження навантаження на державний (місцевий) бюджет, які можуть мати місце при розвитку ресурсного потенціалу системи комунального господарства і активній інвестиційній політиці.

Вдосконалено модель оптимізації планування та управління інвестиційним процесом (с. 169 -193). Яка дає можливість розробити алгоритм проектування систем управління інвестиційним процесом у сфері ЖКГ та реалізувати його на регіональному рівні прийняття управлінських рішень.

У роботі дістало подальшого розвитку системна взаємодія понять «послуга», «продукт», «товар», а також понятійний зміст категорії послуга (11-78). Автор зазначає, що дістала подальшого розвитку системна взаємодія понять «послуга», «продукт», «товар», а також понятійний зміст категорії послуга, що, на відміну від існуючих, представляє собою вид діяльності, результатом якої є особливий продукт, призначений для продажу, який, як правило, не має матеріально-речової форми або матеріалізується в зміненому стані й задовольняє потреби особистості, колективу, суспільства в цілому.

Дістало подальшого розвитку модель оцінки ефективності бюджетної фінансової підтримки житлово-комунального господарства, яка поєднує відсутній обсяг фінансування для покриття витрат підприємств комунального господарства за наданими послугами ЖКГ з державними інвестиціями в розвиток ЖКГ, зокрема, у розвиток двох найважливіших факторів: трудових ресурсів і основного капіталу (82-108).

4. Практична значущість результатів дослідження і рекомендації щодо їх використання. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені наукові положення і практичні рекомендації сприяють підвищенню якості послуг ЖКГ, активізації залучення інвестицій на регіональному рівні та прискорення розвитку ЖКГ регіону. Основні положення дисертаційної роботи мають цільове практичне значення для діяльності житлово-комунального

господарства Харківської і Полтавської області. Результати дисертаційної роботи отримали впровадження у практику, зокрема: в діяльність Департаменту бюджету і фінансів Харківської міської ради, на Комунальному підприємстві «Харківводоканал», в Управлінні житлово-комунального господарства Полтавської обласної державної адміністрації. Також результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова Міністерства освіти і науки України.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація має традиційну структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг дисертації - 200 сторінок машинописного тексту. Список використаних джерел із 204 найменувань. Основні положення та результати дисертаційної роботи викладено 18 наукових працях, а саме: у двох розділах колективних монографій, у 8 фахових статтях, з яких 1 статтю опубліковано у збірнику, включеному до міжнародних наукометричних баз, у 8 збірниках тез наукових конференцій. Автореферат забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Незважаючи на достатньо високий рівень виконаної дисертаційної роботи та загальну позитивну оцінку, якої вона заслуговує, деякі положення роботи є дискусійними. Основні з них такі.

1. Дисертаційна робота має назву «Соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону», проте у роботі на комплексність автор звертає увагу тільки у комплексному підході до моделювання оцінки і прогнозування державної фінансової підтримки. У чому полягає особовість комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону з роботи не зрозуміло. Про використання комплексного показника оцінки ступеня задоволеності споживачів послуг з метою реалізації соціальної складової механізму

комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону автор вдало говорить у параграфі 2.3, проте у науковій новизні нічого не визначено.

2. У роботі спостерігається слабка кореляція завдань та наукової новизни результатів, одержаних у процесі проведення дослідження. У жодному із дев'яти завдань автором не визначено побудову чи удосконалення будь якої моделі, проте у науковій новизні визначено удосконалення моделі оцінки, аналізу і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг, комплексного підходу до моделювання оцінки і прогнозування державної фінансової підтримки, моделі оптимізації планування та управління інвестиційним процесом.

3. У авторефераті та у вступі до дисертаційної роботи не прописана загальна наукова новизна (с.9), яка мабуть полягає у розробці теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону (відповідно до мети).

4. Щодо структури роботи, так дійсно, вона має класичну структуру. Проте перший розділ «Теоретичні засади формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону» починається чомусь з дослідження тенденцій розвитку житлово-комунального господарства як економічного суб'єкту в трансформаційній економіці (§ 1.1). Параграф 1.2 «Реформування житлово-комунального господарства як фактор інфраструктурного забезпечення комплексного розвитку регіонів в умовах макроекономічної нестабільності» також має практичну спрямованість, а не теоретичну.

5. Щодо змістовного наповнення третього розділу «Реалізація соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону» (с. 146-196), то слід зауважити, що дуже забагато математики. Для оцінки і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг в залежності від обсягу наявних ресурсів не обов'язково використовувати складну виробничу функцію Кобба – Дугласа – Тінбергена. Це можна зробити швидше та простіше за допомогою інших економіко-математичних методів. На практиці це ніхто роботи не буде. Це саме зауваження стосується і моделі оптимізації планування та управління

інвестиційним процесом. З роботи відчутно, що автор – науковець (теоретик) і не має практичного досвіду.

6. У роботі дуже багато статистичної інформації, яку слід було надати у додатках, а саме – зведена таблиця індексів інфляції з 2001 по 2014 роки (таблиця 1.6), розподіл населення по рівню середньодушових еквівалентних загальних доходів, (таблиця 2.1), динаміка зміни середньої зарплати в Україні в 2001-2014 роках в гривнях, (рис.2.1), динаміка зміни середньої зарплати в Україні в 2013-2014 роках в гривнях (рис. 2.2) тощо. Це суто статистична інформація, яку автор має використовувати, але для проведення економічного, фінансового, технічного аналізу розвитку житлово-комунального господарства, і у тексті дисертації слід було надати саме результати цього аналізу.

7. У роботі автор іноді використовує застарілі нормативно-правові акти щодо регулювання розвитку житлово-комунального господарства. Так, наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію розвитку житлово-комунального господарства в Україні» (від 27.02.1995 № 150) вже давно не діє, а набрав чинності Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» N 3610-VI від 07.07.2011, до якого вже навіть внесені зміни.

8. Модель (M5) прийняття рішень щодо встановлення оплати праці на основі оцінки відповідності компетенцій працівника профілю посади (рис.3.20), яку наведено у роботі, за своїм змістовним наповненням повністю відповідає алгоритму. Чому автор це визначив як модель, не ясно.

7. Загальний висновок по дисертації. Дисертаційна робота Шаповаленко Д.О. являє собою завершене дослідження важливого науково-практичного завдання щодо вдосконалення соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону. Положення, результати досліджень, отримані висновки та представлені рекомендації мають достатню обґрунтованість і можуть бути використані задля розвитку житлово-комунального господарства міст, районів та регіону.

На підставі рецензування поданої до захисту дисертаційної роботи «Соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону» вважаю, що вона відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567.

Зміст дисертаційної роботи «Соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону» відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, а її автор, Шаповаленко Денис Олександрович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук із зазначеної спеціальності.

**Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор,
завідуюча відділом проблем
міжрегіонального співробітництва
Інституту економіко-правових досліджень
НАН України**

І.В. Заблодська

Підпис Заблодської І.В. засвідчую

*Директор ІЕТД НАН України
Д.Ю.Н., професор
Бюро економіки України
Чемпиленко*

